

دانشگاه شمال

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M . A)

رشته حقوق گرایش جزا و جرم شناسی

بررسی تطبیقی جرم اهانت به مقدسات در حقوق موضوعه و فقه فرقین

نگارش

سجاد جعفری

استاد راهنما

دکتر یوسف نورائی

استاد مشاور

دکتر داود قاسمی

تابستان ۹۸

به نام خدا

تاریخ

تعهد نامه اصالت اثر

اینجانب **سجاد جعفری** متعهد می‌شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب تحت نظارت و راهنمایی اساتید دانشگاه شمال بوده و به دستاوردهای دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است مطابق مقررات و روال متعارف ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم‌سطح یا بالاتر ارائه نگردیده است.

در صورت اثبات تخلف در هر زمان، مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از درجه اعتبار ساقط بوده و دانشگاه حق پیگیری قانونی خواهد داشت.

کلیه نتایج و حقوق حاصل از این پایان نامه متعلق به دانشگاه شمال می‌باشد. هرگونه استفاده از نتایج علمی و عملی، واگذاری اطلاعات به دیگران یا چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه بدون موافقت کتبی دانشگاه شمال ممنوع است. نقل مطالب با ذکر مآخذ بلامانع است.

نام و نام خانوادگی دانشجو:

امضا و تاریخ

تاریخ: شماره: پیوست:

باسمه تعالی

ارزشیابی نهایی پایان نامه

نام و نام خانوادگی دانشجو: سجاد جعفری شماره دانشجویی ۹۶۱۲۳۶۰۱۴ مقطع: کارشناسی ارشد

عنوان پایان نامه:

بررسی تطبیقی جرم توهین به مقدسات در حقوق موضوعه ایران و فقه فریقین

تاریخ دفاع: ۱۳۹۸/۶/۲۵

ارزشیابی پایان نامه:

☐ عالی ☐ بسیار خوب ☐ خوب ☐ قابل قبول ☐ غیر قابل قبول

نمره پایان نامه بدون نمره مقاله: (به عدد) ۱۸ : (به حروف) هجده

نمره نهایی پایان نامه: (به عدد) ۱۹ : (به حروف) نوزده

هیات داوران:

امضاء:

استاد راهنما: جناب آقای دکتر یوسف نورانی

امضاء:

استاد مشاور: جناب آقای دکتر داود قاسمی

امضاء:

استاد مدعو: جناب آقای دکتر محمد نبی پور

نماینده تحصیلات تکمیلی: جناب آقای دکتر محمد نبی پور

آمل، کیلومتر ۵ جاده هراز، سه راهی امامزاده عبدالله، ص پ ۷۳۱ تلفن: ۰۲۲۰۳۷۱۰ و ۰۲۲۰۲۷۲۰-۱ (۰۱۲۱) ۲۲۰۳۷۵۵ (۰۱۲۱)

Add: 5th km of Haraz Road, P.O.Box 731, Amol, Iran Fax: +98 (121) 220 37 55
URL: www.eshamal.ac.ir Email: info@eshamal.ac.ir Tel: +98 (121) 220 37 10 212 27 20-1

تقدیم به :

روح پاک همسر گرامی رسول خدا ، عالیتین نمونه وفا و فداکاری ، ام المومنین حضرت خدیجه کبری سلام

الله علیها

و به پدرم ، که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی ، ایستادگی را تجربه نمایم

و به مادرم ، دریای بی کران فداکاری و عشق که وجودم برایش همه رنج و وجودش برایم همه مهر

سپاسگذاری:

سپاس خدایی را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گذاردن نتوانند، و سلام و درود بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آنان که وجودمان دلداری وجودشان است؛ و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز

بدون شک، جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم.

اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تامین می کند و سلامت امانت هایی را که به دستش سپرده اند، تضمین؛ بر حسب وظیفه و از باب ((من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق))؛ از استاد با کمالات و شایسته خود؛ جناب آقای **دکتر یوسف نورائی** که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ ننموده اند.

و از استادان گرامی؛ جناب آقای **دکتر محمد نبی پور**، جناب آقای **دکتر حسین رنجبر**، جناب آقای **دکتر داود قاسمی**، که در مقطع کارشناس ارشد، از زبانشان، در و گهر فراگرفته ام، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

سجاد جعفری

بهار ۹۸

چکیده:

اعتقاد به مقدساتی از ناحیه انسان از بدو خلوت بشر و با آغاز تشکیل جوامع بدوی تا به امروز که انسان ها پا به دنیای تمدن گذارده اند ، وجود داشته است .

در جامعه دینی و معتقد ، که دین و آموزه های آن دارای محوریت هستند ، طبیعی است که قانونگذار حق خود بداند به منظور پیشگیری و مقابله با افرادی که با هدف سست کردن اعتقادات جامعه و نیز برهم زدن نظم عمومی کشور ، دست به اهانت به مقدسات دینی ، مذهبی می زنند ، اقدام به جرم انگاری عمل مذکور بکند . جرم اهانت به مقدسات به واسطه ماهیت فقهی که برای آن وجود دارد ، جدای از فقه و مختص به حقوق جزا نیست . از این رو محقق در این نوشتار سعی بر این دارد تا ابتدا با بیان سیر تاریخی ای از جرم مذکور ، اهمیت مقدسات را روشن ، و سپس با بیان دیدگاه های فقهی و حقوقی درباره ی جرم مذکور ، به بررسی تطبیقی جرم اهانت به مقدسات در فقه و حقوق بپردازد

کلید واژه: مقدسات ، اهانت ، حقوق ، فقه

فهرست مطالب

فصل اول : کلیات و مفاهیم.....	۱
۱. ۱ کلیات	۱
۱. ۱. ۱ بیان مساله	۱
۱. ۱. ۲ اهمیت و ضرورت تحقیق	۲
۱. ۱. ۳ سولات تحقیق	۳
۱. ۱. ۴ فرضیات تحقیق	۳
۱. ۱. ۵ پیشینه تحقیق	۳
۱. ۱. ۶ اهداف تحقیق	۴
۱. ۲ مفاهیم	۵
۱. ۲. ۱ اهانت	۵
۱. ۲. ۱. ۱ اهانت در لغت	۵
۱. ۲. ۱. ۲ اهانت در اصطلاح حقوقی	۶
۱. ۲. ۱. ۳ اهانت در عبارات فقها	۷
۱. ۲. ۲ مقدسات	۷
۱. ۲. ۲. ۱ مقدسات در لغت	۷
۱. ۲. ۲. ۲ مقدسات در اصطلاح حقوقی	۸
۱. ۲. ۲. ۳ مقدسات در عبارات فقها	۸
۱. ۲. ۳ سب	۹
۱. ۲. ۳. ۱ سب در لغت	۹
۱. ۲. ۳. ۲ سب در اصطلاح حقوقی	۹
۱. ۲. ۳. ۳ سب در عبارات فقها	۱۰
۱. ۲. ۴ قذف	۱۱

۱۱	۱.۲.۴.۱ قذف در لغت
۱۱	۱.۲.۴.۲ قذف در اصطلاح حقوقی
۱۲	۱.۲.۴.۳ قذف در عبارات فقها
۱۲	۱.۲.۵.۱ لعن
۱۲	۱.۲.۵.۱ لعن در لغت
۱۳	۱.۲.۵.۲ لعن در عبارات فقها
۱۴	۱.۲.۶ رابطه توهین به مقدسات مذهبی با ارتداد
۱۴	۱.۲.۷ رابطه توهین به مقدسات با سب النبی (ص)
۱۶	فصل دوم : مبانی فقهی
۱۶	۲.۲ کتاب :
۱۶	۲.۲.۱ حجیت کتاب
۱۷	۲.۲.۲ بیان آیات
۲۳	۲.۳ سنت
۲۴	۲.۳.۱ حجیت سنت
۲۵	۲.۳.۲ بیان روایات
۳۱	۲.۴ اجماع
۳۲	۲.۴.۱ اجماع فقها شیعه
۳۴	۲.۴.۲ اجماع فقها عامه
۳۵	۲.۵ عقل
۳۶	۲.۵.۱ حجیت عقل
۳۸	۲.۵.۲ بیان دلیل عقلی
۳۹	فصل سوم : تاریخچه و عناصر متشکله
۳۹	۳.۲ تاریخچه جرم انگاری جرم اهانت به مقدسات
۳۹	۳.۲.۱ سنگ نبشته حمورابی

۴۱	 ۳.۲.۲ ایران باستان (آیین زردتشت)
۴۲	 ۳.۲.۳ قبل از انقلاب اسلامی
۴۴	 ۳.۲.۴ بعد از انقلاب اسلامی
۴۶	 ۳.۳ اقسام اهانت به مقدسات
۴۷	 ۳.۳.۱ صریح (اولیه)
۴۷	 ۳.۳.۲ ضمنی (ثانویه)
۴۹	 ۳.۴ عناصر متشکله جرم
۴۹	 ۳.۴.۱ عنصر قانونی
۵۰	 ۳.۴.۱.۱ نص قانونی
۵۱	 ۳.۴.۱.۲ تبیین در عبارات فقها شیعه
۵۴	 ۳.۴.۱.۳ تبیین در عبارات فقها عامه
۵۶	 ۳.۴.۲ عنصر مادی
۵۶	 ۳.۴.۲.۱ رفتار مجرمانه
۵۹	 ۳.۴.۲.۲ موضوع جرم
۶۱	 ۳.۴.۲.۲.۱ مصادیق مقدسات اسلام
۶۱	 ۳.۴.۲.۲.۱.۱ خداوند
۶۲	 ۳.۴.۲.۲.۱.۲ قرآن
۶۲	 ۳.۴.۲.۲.۱.۳ انبیا عظام
۶۳	 ۳.۴.۲.۲.۱.۴ ائمه ی طاهرین و حضرت صدیقه ی طاهره
۶۴	 ۳.۴.۲.۲.۱.۶ اماکن مقدس
۶۶	 ۳.۴.۲.۲.۱.۷ ایام مقدس
۶۷	 ۳.۴.۲.۲.۱.۸ مادر و همسران پیامبر
۶۸	 ۳.۴.۲.۲.۱.۹ صحابه
۶۹	 ۳.۴.۲.۲.۱.۱۰ مقدسات سایر ادیان
۷۱	 ۳.۴.۲.۳ مرتکب اهانت به مقدسات

۷۲	 ۳.۴.۲.۴ طرق اهانت به مقدسات
۷۲	 ۳.۴.۲.۴.۱ اهانت به نحو عام
۷۲	 ۳.۴.۲.۴.۱.۱ افترا
۷۳	 ۳.۴.۲.۴.۱.۲ نشر اکاذیب
۷۴	 ۳.۴.۲.۴.۱.۳ قذف
۷۵	 ۳.۴.۲.۴.۱.۴ سب
۷۶	 ۳.۴.۲.۴.۱.۵ هجو
۷۷	 ۳.۴.۲.۴.۲ اهانت به نحو خاص
۷۸	 ۳.۴.۲.۴.۲.۱ توهین ماده ۵۱۳
۷۹	 ۳.۴.۲.۴.۲.۲ لعن
۷۹	 ۳.۴.۲.۵ احراز موضوع مورد اهانت
۸۰	 ۳.۴.۲.۶ وسیله ارتکاب جرم
۸۱	 ۳.۴.۲.۷ نتیجه رفتار مجرمانه
۸۱	 ۳.۴.۳ عنصر معنوی
۸۲	 ۳.۴.۳.۱ علم
۸۲	 ۳.۴.۳.۱.۱ علم به حکم
۸۳	 ۳.۴.۳.۱.۲ علم به موضوع و توهین آمیز بودن عمل
۸۴	 ۳.۴.۳.۲ عمد
۸۵	 ۳.۴.۳.۲.۱ عمد در فعل (عمد عام)
۸۵	 ۳.۴.۳.۲.۲ عمد در نتیجه (عمد خاص)
۸۷	فصل چهارم : روش های اثبات و دادگاه صالحه برای رسیدگی به جرم مذکور و مجازات اهانت کننده .
۸۷	 ۴.۲ روش های اثبات
۸۸	 ۴.۲.۱ اقرار
۸۹	 ۴.۲.۲ شهادت

۴.۲.۳	علم قاضی	۹۱
۴.۲.۴	شنیدن خود انسان	۹۳
۴.۳	صلاحیت دادرسی به جرم توهین به مقدسات	۹۳
۴.۳.۱	جایگاه جرم توهین به مقدسات در تقسیم بندی جرایم	۹۴
۴.۳.۲	دادگاه صالح جهت رسیدگی به جرم توهین به مقدسات	۹۵
۴.۴	مجازات اهانت کننده به مقدسات مذهبی	۹۸
۴.۴.۱	قانون مجازات	۹۸
۴.۴.۱.۱	مجازات طرق عام اهانت به مقدسات	۹۹
۴.۴.۱.۲	مجازات طرق خاص اهانت به مقدسات	۱۰۰
۴.۴.۱.۲.۱	ارتکاب جرم توسط مرتکبی که کمتر از ۱۸ سال سن دارد	۱۰۰
۴.۴.۱.۲.۲	ارتکاب جرم توسط مرتکبی که بیشتر از ۱۸ سال سن دارد	۱۰۳
۴.۴.۲	دیدگاه فقهای شیعه	۱۰۴
۴.۴.۳	دیدگاه فقهای عامه	۱۰۶
۴.۵	سقوط مجازات اهانت کننده	۱۰۶
۴.۵.۱	قانون مجازات	۱۰۷
۴.۵.۲	دیدگاه فقهای شیعه	۱۰۸
۴.۵.۳	دیدگاه فقهای عامه	۱۰۹
فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادها		
۵.۲	نتیجه گیری	۱۱۰
۵.۳	پیشنهادها	۱۱۳
فهرست منابع :		۱۱۶

فصل اول : کلیات و مفاهیم

۱.۱ کلیات

۱.۱.۱ بیان مساله

در تمام جوامع بشری ، چه بدوی و چه معاصر به نحوی مقدساتی وجود داشته است که مردم آن جوامع بدان اعتقاد داشته اند . مقدسات همانطور که از نامش پیداست به آن دسته چیزهایی گفته می شود که برای شخص، محترم و پر اهمیت و با ارزش باشد . طبیعی است که هیچ شخصی توهین و اهانت به مقدسات خود را بر نمی تابد .

لزوم محترم شمردن مقدسات اشخاص و همچنین مقابله با آفت رو به رشد و نگران کننده قداست گریزی، قداست ستیزی و مبارزه با ارزش های والای دینی و مذهبی ، که ضربات سخت و سنگینی را بر پیکر امنیت و آسایش اجتماعی فرو می آورد ، قانون گذار ما را برآن داشت که به جرم انگاری توهین و اهانت به مقدسات پردازد .

از همین رو می قانونگذار با توجه به دین رسمی کشور در مواد ۲۶۲ و ۵۱۷ قانون مجازات اسلامی به جرم انگاری اهانت و توهین به مقدسات اسلام پرداخته است .

توهین در لغت ، مصدر لازم به معنای خوار کردن ، خوار داشتن ، سبک داشتن و سست کردن است .

و در اصطلاح عبارت است از : نسبت دادن هر امر وهن آور اعم از دروغ یا راست به هر وسیله و طریقه ای که باشد و یا انجام هر فعل یا ترک فعلی که در نظر عرف و عادت موجب کسر شان و یا باعث تخفیف و پست شدن طرف گردد.^۱

همانطور که در تعریف بالا بیان شد لازمه جرم شناختن توهین ، ارزیابی رفتار مرتکب با معیار عرف است ، اما این بدان معنا نیست که صرف موهن بودن عرفی یک اقدام ، کافی برای جرم انگاری آن باشد . به عبارت دیگر هر توهین کیفری مبنای عرفی دارد ولی هر توهین عرفی به نحو الزام آوری جرم محسوب نمی شود . بنابراین در تشخیص توهین هرچند عرف نقش بسزایی دارد ولی برای کیفری بودن آن باید به شرایط مقرر در قانون ، نظر مقنن و اندیشه جرم

^۱ - پاد ، ابراهیم ، حقوق کیفری اختصاصی ، انتشارات دانشگاه تهران ، تهران ، ۱۳۴۸ ، صفحه ۲۴۲

زدایی نیز توجه داشت.^۱

منظور از مقدسات اسلام نیز در درجه اول، ذات باری تعالی و پس از آن همه مکان ها، چیزها و اشخاصی هستند که از لحاظ موازین دین اسلام، مقدس و قابل احترام محسوب می شوند. مثل قرآن کریم یا کعبه یا مزار پیامبر و امامان و یا شخصیت های مورد احترام سایر مذاهب که از نظر اسلام هم واجب التعظیم هستند مانند: حضرت مریم و هاجر و یا شخصیت های اسلامی مانند: حضرت ابوالفضل و علی اکبر و ...^۲

دین اسلام از آن جهت که دارای مذاهب و فرقه های متعددی می باشد و هر مذهب و فرقه، سوی مواردی را که به طور اشتراکی مقدس می دانند، دارای مقدساتی می باشند که مختص خودشان می باشد. بر آن آمادیم که در این پژوهش به تبیین مقدسات دو فرقه بزرگ دین اسلام (شیعه و عامه) و تطبیق آن با قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ پردازیم.

۲.۱.۱ اهمیت و ضرورت تحقیق

هجمه هایی که معاندان و دین ستیزان جوامع به اصطلاح متمدن امروزی، نسبت به مقدسات دینی و مذهبی دین حنیف اسلام روا داشته اند از یک سو، و عدم مقابله و اقدامات تلافی جویانه نسبت به چنین افرادی که با این اعمال و رفتار های خود، موجب تکدر خاطر و ناراحتی مسلمانان کشور های اسلامی می شوند از سویی دیگر.

و همچنین اختلاف در برداشت از واژه مقدسات، توسط پیروان دو فرقه بزرگ اسلام، به نوعی که شاید پیروان یک فرقه برداشتی را از مقدسات داشته باشند که فرقه دیگر آن برداشت را نداشته باشد و تطبیق آن با مفهوم واژه مقدسات در متن قانون و همچنین نبود یک رویه واحد در برداشت از مفهوم واژه مقدسات در محاکم قضائی، بیش از پیش لزوم پرداختن به این پژوهش را روشن می کند.

^۲ - آقای نیا، حسین، جرایم علیه اشخاص، نشر میزان، تهران، ۱۳۸۹، صفحه ۲۵

^۳ - میر محمد صادقی، حسین، جرایم علیه اشخاص، نشر میزان، تهران ۱۳۹۴، صفحه ۵۱۳

۱.۱.۳ سولات تحقیق

- ۱- آیا توهین به مقدسات با ترک فعل نیز اتفاق می افتد؟
- ۲- تفاوت عمده سب النبى با توهین به مقدسات در عنصر معنوی چیست؟
- ۳- فرق اصلی اهانت اولیه (صریح) و ثانویه (ضمنی) در چیست؟
- ۴- آیا توهین به مقدسات سایر ادیان قابلیت تعقیب کیفری دارد؟

۱.۱.۴ فرضیات تحقیق

۱. به نظر می رسد توهین به مقدسات با ترک فعل نیز اتفاق می افتد ، هر چند که اثبات سونیت در تارک فعل اصولاً امری مشکل می باشد.
۲. به نظر می آید وجود سونیت خاص و قصد مجرمانه در سب النبى شرط است ولی در اهانت به مقدسات شرط نیست.
۳. به نظر می آید در اهانت ضمنی در صورت عدم وجود قرائن عرفی قوی ، قابلیت مجازات وجود ندارد.
۴. به نظر می رسد توهین به آن دسته از مقدساتی مجازات دارد که مورد تایید و احترام دین اسلام نیز باشد.

۱.۱.۵ پیشینه تحقیق

۱) در همین زمینه آقای محمد حمدانیان در پایان نامه خود تحت عنوان ((معیار مجازات توهین به مقدسات در فقه مذاهب خمس)) اقدام به تشریح توهین به مقدسات در فقه عامه و شیعه پرداخته اند و در جایی از نوشته خود بیان داشته اند " صاحب جواهر در کتب خود قائل به اجتماع فقها در مورد سب النبى هست و می نویسید ، سب النبى تنها مصداقی است که مورد اتفاق فقهاست که هر کس شنید ، می تواند مرتکب را به قتل برساند " (حمدانیان ، ۱۳۹۴ ، ۱۰۶).

در این پایان نامه هر چند نویسنده محترم تمام تلاش خود را برای واضح شدن فقهی توهین به مقدسات به کار بسته است ، اما لزوم تطبیق معیار های فقهی با حقوق موضوعه ما را بر آن داشت تا به نگارش این مختصر پردازیم.

۲) در همین زمینه در جایی دیگر آقای امیر رضا امینی راد در پایان نامه خود تحت عنوان ((بررسی جرم توهین به مقدسات در حقوق کیفری ایران)) بر آن آمده تا به تبیین جرم توهین به مقدسات (چه اسلامی و چه غیر اسلامی) بپردازد و در جایی از نوشته خود بیان داشته است "عنصر مادی جرم اهانت به مقدسات را می توان به چهار بخش تقسیم کرد و هر کدام را جداگانه مورد بررسی قرار داد، هر چند این چهار جز همپوشانی زیادی دارد" (امینی راد، ۱۳۹۲، ۵۸)

در این پایان نامه نیز نویسنده محترم به تبیین جرم توهین به مقدسات در حقوق ایران پرداخته اند، اما لزوم ذکر مبانی فقهی دو فرقه بزرگ اسلام ما را بر آن داشت تا با نوشتار این مختصر به پر کردن خلا مورد نظر بپردازیم.

۳) و در انتها در همین راستا، آقای دکتر ابوالفضل احمد زاده نیز در کتاب خود تحت عنوان ((توهین به مقدسات مذهبی)) تلاش کرده به موضوع مهم و کاربردی حمایت کیفری از امور مورد احترام و مقدس از نگاه دینی بپردازد، اما عدم ارجاع به رویه های موجود در محاکم ایران، باعث شده است که کتاب مورد بحث در ایجاد مسائل جدید و پاسخگویی به این مسائل جدید، دچار خلا گردد. لذا ما با تبیین رویه های موجود در محاکم ایران قصد پر کردن این خلا را داریم.

۱.۱.۶ اهداف تحقیق

از جمله اهداف پژوهش مذکور، در این است که با کشف مبانی فقهی مساله پر اهمیت توهین به مقدسات در دو مذهب بزرگ اسلام و تطبیق آن با قانون موضوعه کشور عزیزمان قدمی در برطرف شدن مشکلات قانونی این جرم برداریم.

همچنین با تدوین پژوهشی مفید و در عین حال جامع که مورد استفاده دانشجویان حقوق واقع گردد، کمکی نیز کنیم در راستای تکمیل رویه قضایی و قضات کشورمان.

۱.۲ مفاهیم

در این مبحث محقق سعی بر این دارد تا به تعریف لغوی و اصطلاحی مفاهیم اهانت، مقدسات، سب، قذف و لعن با سنجش و ارزیابی آرا و دیدگاه های اندیشمندان لغوی و بزرگان حقوق و فقهای دو مذهب شیعه و عامه بپردازد:

۱.۲.۱ اهانت

۱.۲.۱.۱ اهانت در لغت

توهین از ماده (وهن) اخذ گردیده و در لغت به معنای ضعیف گردانیدن و سست کردن^۱، تکسر، درهم شکستن و از هم پاشیدگی^۲، سست کردن، سست گردانیدن، خوار و ضعیف شمردن و حقیر سبک شمردن^۳ آمده است. همچنین در زبان فارسی به معنای اینکه با کلام یا عمل ناروا، منزلت و شخصیت کسی را تنزل دادن و سست کردن، مورد استفاده قرار گرفته است. از طرف دیگر، اهانت نیز که از ماده (وهن) گرفته شده در لغت؛ به معنای استخفاف و سبک کردن، حقیر و پست شمردن، ذلیل و ضعیف گردانیدن و استهزا و مسخره کردن، خوار داشتن و کوچک نمودن و پست کردن و آزردن^۴ به کار رفته است. همچنین در ادبیات معاصر فارسی نیز اهانت به گفتن سخن یا انجام عملی که موجب خواری و تحقیر کسی گردد^۵، معنا شده است.

بنابراین، توهین به معنایی اطلاق می گردد که موجب بی احترامی به شخص خاص، یا فرد مورد نظر و زیر سوال بردن شخصیت و کرامت او به هر وسیله؛ اعم از گفتار و رفتار به گونه ای که باعث فروکاستن از شخصیت فرد مزبور

^۴ - فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، دارالحجره، قم، ج ۴، صفحه ۹۲

^۵ - ثعالبی، عبدالرحمن بن محمد، تفسیر ثعالبی ماکلی، داراحیا التراث العربی، بیروت، ج ۱، صفحه ۲۷۰

^۶ - دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ج ۱۵، صفحه ۱۱۴۸

^۷ - دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ج ۳، صفحه ۱۳۵۳

^۸ - انوری، حسن، فرهنگ بزرگ سخن، انتشارات مهارت، تهران، ج ۱، صفحه ۶۶۴

شود، است^۱. اهانت نیز در واقع نتیجه و برآیند همین عمل است.

۱.۲.۱.۲ اهانت در اصطلاح حقوقی

برخی از حقوقدانان در تعریف اصطلاحی اهانت نوشته اند که: ((در اصطلاح حقوقی، توهین یا اهانت عملی است که متضمن اسناد و اخبار نیست، بلکه به نحوی از انحا در حیثیت و شخصیت متضرر از این جرم نوعی وهن وارد می کند^۲)).

عده ای دیگر بر این عقده اند که اهانت: ((در اصطلاح حقوقی یعنی نسبت دادن هر فعل و یا ترک فعلی که عرفاً مخالف حیثیت و احترام شخص تلقی گردد^۳)).

همچنین برخی دیگر از حقوقدانان اهانت را چنین تعریف نموده اند: ((رفتار عمدی خلاف قانون که به موجب عرف نسبت به طرف مقابل و شخصیت وی موهن و وهن آور باشد^۴)).

و نیز عده ای دیگر از حقوقدانان در تعریف اهانت چنین نگارسته اند: ((اهانت به هر رفتاری اعم از فعل، گفتار، اشاره یا نوشتار دلالت دارد که بتواند به نحوی موجب وهن حیثیت کسی در نظر افراد متعارف و معمولی جامعه شود^۵)).

و در نهایت عده ای دیگر از حقوقدانان اهانت را چنین معنی کرده اند: ((اهانت عبارت است از نسبت دادن هر امر وهن آور از دورغ و راست به هر وسیله و طریقی که باشد و یا انجام فعل و یا ترک فعلی که در نظر عرف و عادت موجب کسر شان و یا باعث تخفیف و سست شدن شخصیت طرف مقابل گردد^۶)).

با اندکی تأمل و تفکر در عبارات فوق می توان به این نتیجه رسید که تمامی حقوقدانانی که درصدد تعریف اهانت برآمده اند، در این که عمل فرد از دیدگاه عرف عادی جامعه و نه علما و صاحب نظران جامعه باید موهن و وهن آور باشد به نوعی که بگویند فلانی به فلانی اهانت و توهین کرد، و این عمل موهن باید موجب شکسته شدن شخصیت و

^۹- احمد زاده، ابوالفضل، توهین به مقدسات مذهبی، انتشارات مجد، تهران، ۱۳۹۴، صفحه ۳۷

^{۱۰}- یاد، ابراهیم، حقوق کیفری اختصاصی (جرایم علیه اشخاص)، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۵۲، صفحه ۳۴۲

^{۱۱}- ولیدی، محمد صالح، حقوق کیفری اختصاصی (جرایم علیه اشخاص)، انتشارات امیر کبیر، تهران، ۱۳۷۲، صفحه ۲۷۸

^{۱۲}- آقایی نیا، حسین، جرایم علیه اشخاص (شخصیت معنوی)، انتشارات میزان، تهران، ۱۳۸۹، صفحه ۲۱

^{۱۳}- میر محمد صادقی، حسین، جرایم علیه اشخاص، انتشارات میزان، تهران، ۱۳۹۴، صفحه ۴۷۹

^{۱۴}- احمدزاده، ابوالفضل، توهین به مقدسات مذهبی، انتشارات مجد، تهران، ۱۳۹۴، صفحه ۴۲

تخریب حیثیت معنوی پایین آمدن منزلت فرد مورد خطاب بین افراد جامعه گردد، مشترک و متفق هستند.

۳.۱.۲.۱ اهانت در عبارات فقها

در فقه اسلامی، جرمی تحت عنوان ((توهین)) یا ((اهانت))، مورد تحلیل و تبیین آرا فقها شیعه و عامه قرار نگرفته است؛ بلکه این اصطلاح در فقه کیفری با کلمات و عباراتی نظیر ((قذف))، ((سب)) که از جرایم حدی به شمار می روند و با کلمات ((تاذی))، ((تعریض)) و ((هجو)) که از جرایم تعزیری محسوب می شوند، مورد استفاده و جعل حکم قرار گرفته است.

بنابراین با مطالعه کتب فقهی مذاهب شیعه و عامه نمی توان تعریف روشنی از کلمه توهین یا اصطلاح مرسوم ((اهانت)) به دست آورد؛ چرا همانطور که گفته شد بیشتر در غالب مصادیق، مورد بررسی و تحلیل فقهی قرار گرفته اند، هرچند که با توجه به جریانات و دسیسه های اخیر که از طرف کشورهای معاند نسبت به مقدسات اسلامی صورت گرفته، ضرورت تعریفی مستدل با رعایت قالب های جدید و فقه پویای اسلام از واژه ((توهین)) آشکار و بایسته است.^۱

۳.۲.۲.۱ مقدسات

۱.۲.۲.۱.۱ مقدسات در لغت

مقدسات در لغت جمع کلمه ((مقدسه)) است که مونث واژه ((مقدس)) می باشد و مصدر آن کلمه ((قدس)) است؛ قدس به معنای طهارت و پاکیزگی و برکت می باشد.^۲ در واقع قدس به معنای پاکی و پاک شدن است و تقدیس؛ تطهیر نمودن خدوند، بندگان را است.^۳ به بیانی دقیق تر، قدس؛ یعنی طهارت و قدوس معنی طاهر و منزّه از عیوب و نقایص و تقدیس؛ به معنای تطهیر و برکت دار شدن است.

^{۱۵} - احمدزاده، ابوالفضل، توهین به مقدسات مذهبی، انتشارات مجد، تهران، ۱۳۹۴، صفحه ۳۹-۴۰

^{۱۶} - الخوری، سعید، اقرب الموارد فی فصح العربیه و الشوارد، مطبعه مرسلی البسوعیه، بیروت، ج ۲، صفحه ۹۷۲

^{۱۷} - زبیدی، محمد مرتضی، تاج العروس، منشورات مکتبه الحیاه، بیروت، صفحه ۲۱۳